

Relationship between Body Image and Social Participation in Pregnant Women of Jahrom City, Iran

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Rahmanian V.¹ MSc,
Zolala F.* PhD,
Mohseni M.¹ PhD,
Baneshi M.¹ PhD,
Khalili N.¹ MD

How to cite this article

Rahmanian V, Zolala F, Mohseni M, Baneshi M, Khalili N. Relationship between Body Image and Social Participation in Pregnant Women of Jahrom City, Iran. *Horizon of Medical Sciences*. 2017; 23(2):111-116.

*Social Determinants of Health Research Center, Institute for Futures Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran
¹Social Determinants of Health Research Center, Institute for Futures Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

Correspondence

Address: Institute for Futures Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, First of Haft Bagh-e-Alavi, Kerman, Iran. Postal Code: 76169-13555
Phone: +98 (34) 31325090
Fax: +98 (34) 31325407
zolalafarzaneh@gmail.com

Article History

Received: April 6, 2016
Accepted: January 21, 2017
ePublished: March 25, 2017

ABSTRACT

Aims Any probable negative body image during the pregnancy might affect the social relationships of the persons, including their social participations. The aim of the study was to determine the correlation between body image and social participation in the pregnant women.

Instrument & Methods In the longitudinal study, 245 pregnant women referring to Henry Referral Clinic of Jahrom University of Medical Sciences were studied in 2014. The subjects, selected via available sampling method, were assessed during both the first and the third trimesters of pregnancy, using the standard body-image survey and a researcher-made social participation questionnaire. Data was analyzed by SPSS 18 software using paired T test and the linear mixed model.

Findings Mean body-image scores of the first and the third trimesters of pregnancy were significantly different ($p=0.001$), showing a better body image during the first trimester in the subjects. In addition, the subjects showed significantly higher social participation during the first trimester of pregnancy compared to the third trimester ($p=0.001$). The body image and the social participation were not significantly correlated ($p=0.96$). The pregnancy turn and the body-image ($p=0.04$), and the education level and the social participation ($p=0.001$) were significantly correlated.

Conclusion During the pregnancy from the first to the third trimester, the body image satisfaction level and the social participation decrease in the pregnant women. Nevertheless, the social participation of the pregnant women during the pregnancy is not affected by the body image.

Keywords Body Image; Social Participation; Pregnant Women

CITATION LINKS

- [1] The relationship of body image with depression and self-esteem in pregnant women
- [2] Women's body image during pregnancy
- [3] Wertheim EH. Changes in body image satisfaction during pregnancy: A comparison of high exercising and low exercising women
- [4] The relationship between friendly behavior and body image with life satisfaction in women
- [5] Lifestyle and body image case study: Shiraz women
- [6] The study of relationship between Social Participation and quality of life of old people who are member of senior association of Tehran City in 2011
- [7] Social participation, barriers, and related factors in older people in Tehran
- [8] Personal characteristics and social impact on women's social participation Kerman
- [9] Psychometric properties of the 34-item body shape questionnaire in students
- [10] How well do women adapt to changes in their body size and shape across the course of pregnancy
- [11] Body image during pregnancy: An evaluation of the suitability of the Body Attitudes Questionnaire
- [12] The relationship between depression and body dissatisfaction across pregnancy and the postpartum: a prospective study
- [13] Perception of changes in body weight during pregnancy
- [14] Body image in adolescent pregnancy
- [15] Body satisfaction during pregnancy
- [16] Body dissatisfaction among pregnant women: An integrative review of the literature
- [17] Association between body image and labor pain perception in primiparous and multiparous women
- [18] Practical ECG for exercise science and sports ...
- [19] Determinants of social participation of rural women: Study city Boyer Ahmad
- [20] The structure of power in family and its effect on social participation in Shiraz
- [21] Social participation of women
- [22] Correlation between social participation of women and their quality of life in Kerman

رابطه بین تصور از بدن و مشارکت اجتماعی در زنان باردار جهرم

وحید رحمانیان MSc

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

فزرانه ذوالعلی^{*} PhD

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

محبت محسنی PhD

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

محمدرضا پانثی PhD

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

نوید خلیلی MD

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

چکیده

اهداف: در طول بارداری احتمال پیدایش تصویر ذهنی منفی از بدن وجود دارد که می‌تواند بر روابط اجتماعی افراد از جمله مشارکت اجتماعی آنها نیز موثر باشد. هدف این مطالعه، تعیین رابطه بین تصور از بدن و مشارکت اجتماعی در زنان باردار بود.

ابزار و روش‌ها: در این پژوهش طولی در سال ۱۳۹۳، تعداد ۲۴۵ زن باردار مراجعه‌کننده به کلینیک رفال هنری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی جهرم، به‌روش نمونه‌گیری آسان انتخاب شده و در سه‌ماهه اول و سه‌ماهه سوم بارداری با استفاده از پرسش‌نامه استاندارد تصور از بدن و پرسش‌نامه‌محقق ساخته مشارکت اجتماعی مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌های به‌دست‌آمده با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18 و آزمون آماری T زوجی و مدل ترکیبی خطی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: میانگین نمرات تصور از بدن در سه‌ماهه اول و سه‌ماهه سوم بارداری تفاوت معنی‌دار داشت ($P=0/001$)، به‌طوری که زنان شرکت‌کننده در سه‌ماهه اول بارداری تصور بدنی بهتری داشتند. همچنین زنان شرکت‌کننده در سه‌ماهه اول بارداری به‌صورت معنی‌داری نسبت به سه‌ماهه سوم مشارکت اجتماعی بیشتری داشتند ($P=0/001$). بین تصویر بدنی و مشارکت اجتماعی ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد ($P=0/69$). نوبت بارداری با تصویر بدنی ($P=0/04$) و همچنین سطح تحصیلات با مشارکت اجتماعی ($P=0/001$)، ارتباط معنی‌داری نشان دادند. نتیجه‌گیری: در طول بارداری از سه‌ماهه اول تا سه‌ماهه سوم، میزان رضایت از تصویر بدنی و مشارکت اجتماعی در زنان باردار کاهش می‌یابد، اما مشارکت اجتماعی زنان باردار در طول بارداری تحت تاثیر تصور از بدن نیست. **کلیدواژه‌ها:** تصور از بدن، مشارکت اجتماعی، زنان باردار

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۰۲

*نویسنده مسئول: zolalafarzaneh@gmail.com

مقدمه

تصویر بدنی، طریقه‌ای است که شخص خودش را مشاهده می‌کند و دریافتی است که از چگونگی دیده‌شدن توسط دیگران دارد^[1]. یکی از جنبه‌های مهم سلامت روانی، طبیعی‌بودن تصویر ذهنی فرد، از جسم خویش است. تصویر بدنی به‌طور مرتب در حالات سلامتی، بیماری یا صدمات تغییر می‌یابد و این تغییرات نه‌تنها در وضعیت‌هایی چون بیماری‌های پوستی، چاقی، سوختگی‌ها و آلوپسی دیده می‌شود، بلکه در پاسخ به تغییرات مربوط به بلوغ، کهولت، حاملگی و حتی قاعدگی مورد انتظار است. احساس چاقی‌شدن و افزایش وزن و حجم بدن در طول بارداری از تغییرات

همراه با عدم رضایت است و می‌تواند منجر به نگرانی‌هایی مبنی بر افزایش وزن شود^[2,3].

داشتن تصور از بدن منفی در خلال حاملگی می‌تواند نگران‌کننده باشد، چرا که این تصویر منفی ممکن است موجب رفتارهایی چون رژیم‌گرفتن و گرسنگی‌کشیدن شده و در نهایت منجر به اضافه‌وزن ناکافی، زایمان قبل از ترم، کم‌وزنی نوزاد هنگام تولد، تاخیر تکامل کودک و در برخی موارد، مرگ مادر و جنین شود^[4-2].

بررسی‌ها نشان می‌دهند مشکلات ناشی از تصویر ذهنی منفی در دوران بارداری محدود به بارداری نبوده و این زنان در آینده کمتر از روش‌های کنتراسپتیو استفاده کرده و در معرض خطراتی چون چاقی، کاهش اعتمادبه‌نفس، افسردگی، حاملگی‌های ناخواسته و بیماری‌های مقاربتی از جمله ایدز قرار دارند. علاوه بر این، تصویر ذهنی منفی می‌تواند بر روابط اجتماعی افراد از جمله مشارکت اجتماعی آنها نیز موثر باشد^[1,4,5].

مشارکت اجتماعی فرآیند سازمان‌یافته‌ای است که افراد از روی آگاهی و اطلاع، داوطلبانه، گروهی و با عنایت به علایق معین و مشخص که منجر به خودشکوفایی و نیل به اهداف و سهیم‌شدن در منابع قدرت می‌شود انجام می‌دهند^[6,7]. مشارکت، دو نوع رسمی (عضویت و فعالیت در انجمن‌های غیردولتی، انجمن اولیا و مربیان و انجمن خیریه رسمی و باشگاه‌های ورزشی) و غیررسمی (مشارکت مذهبی، مشارکت در فعالیت‌های مذهبی و خیریه مانند کمک به خانواده‌های نیازمند، تهیه جهیزیه، جشن نیکوکاری، شرکت در گروه‌های مذهبی و هنری) دارد^[7,8].

جامعه‌شناسان از بدن به‌عنوان ابزار کنترل روابط اجتماعی استفاده کرده‌اند. برای آنکه بتوانیم به‌طور برابر در تولید روابط اجتماعی شریک شویم باید بتوانیم نظارت مداومی بر بدن خویش اعمال کنیم. تصور بدن، حاصل به‌کارگیری هر چه بیشتر آن در کنش‌های اجتماعی است. بنابراین کسب موفقیت‌های اجتماعی، تصور بدنی را تحت‌الشعاع قرار داده و در نتیجه سبب می‌شود تا افراد بدانند چگونه با بدن خود برخورد کنند. امروزه جنبه ظاهری بدن برای ابراز هویت فردی، بیش از وجهه اجتماعی آن تقویت شده است^[5]. در ایران بررسی‌های مربوط به تصور از بدن و عوامل موثر بر آن اندک است و این مطالعات در جمعیت‌های خاص مانند زنان باردار نیز بسیار کم است^[1].

با توجه به تاثیر نارضایتی از بدن بر سلامت جسمی و روانی مادر و کودک، هدف این مطالعه تعیین رابطه بین تصور از بدن و مشارکت اجتماعی زنان باردار بود.

ابزار و روش‌ها

در این پژوهش طولی در سال ۱۳۹۳، تعداد ۲۶۰ زن باردار در ماه سوم بارداری (به‌عنوان معیار ورود برای مرحله اول مطالعه) از بین مراجعه‌کنندگان به کلینیک تخصصی- فوق‌تخصصی رفال هنری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی جهرم که ارائه‌دهنده خدمات مراقبت بارداری است، با روش نمونه‌گیری آسان و با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه با ضریب همبستگی و خطای قابل قبول ۵٪ و دقت ۹۰٪ انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌های مربوطه تکمیل شد. معیارهای خروج از مطالعه، عدم رضایت برای شرکت در پژوهش یا تمایل به سقط بود.

در مرحله دوم همین زنان باردار مرحله اول، تا ماه نهم بارداری مورد پیگیری قرار گرفتند و مجدداً پرسش‌نامه‌های مربوطه برای آنان تکمیل شد. در نهایت ۲۴۵ نفر به‌منظور آنالیز نهایی در مطالعه باقی ماندند.

رابطه بین تصور از بدن و مشارکت اجتماعی در زنان باردار چهارم ۱۱۳
جدول ۱) آمار توصیفی مربوط به نمرات رضایت از بدن و مشارکت اجتماعی در سه ماهه اول و سوم در زنان باردار

متغیرها	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه
نمره رضایت از بدن				
سه ماهه اول	۶۱/۰۷±۲۵/۸۱	۵۴	۱۶۹	۳۴
سه ماهه سوم	۶۸/۹۴±۳۰/۰۸	۶۱	۱۸۲	۳۴
نمره مشارکت اجتماعی				
سه ماهه اول	۳۳/۵۶±۱۳/۱۵	۳۳	۷۰	۶
سه ماهه سوم	۲۹/۶۴±۱۰/۶۷	۲۹	۶۹	۴

رابطه بین تصور بدنی و مشارکت اجتماعی در سه ماهه اول بارداری رابطه‌ای مثبت و ضعیف و معنی‌دار بود ($T=0/12$; $P=0/007$)، یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش اندکی نشان می‌داد. اما این رابطه در سه ماهه سوم معنی‌دار نبود ($T=0/007$; $P=0/88$). با استفاده از مدل ترکیبی خطی نیز بین تصور بدنی و مشارکت اجتماعی ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد ($P=0/69$). میانگین نمرات تصور از بدن در سه ماهه اول و سه ماهه سوم بارداری تفاوت معنی‌دار داشت ($P=0/001$). به طوری که زنان شرکت‌کننده در سه ماهه اول بارداری تصور بدنی بهتری داشتند. همچنین نمره تصور از بدن در زنان نخست‌زا و چندزا دارای اختلاف معنی‌دار ($P=0/04$) و در زنان نخست‌زا بیشتر بود.

زنان شرکت‌کننده، در سه ماهه اول بارداری به صورت معنی‌داری نسبت به سه ماهه سوم مشارکت اجتماعی بیشتری داشتند ($P=0/001$). نمره مشارکت اجتماعی در زنان شهری و روستایی تفاوت معنی‌دار داشت ($P=0/008$) و در زنان شهری میانگین مشارکت اجتماعی بیشتر بود. علاوه بر آن، نمره مشارکت اجتماعی در مقاطع مختلف تحصیلی تفاوت معنی‌دار داشت ($P=0/001$)، به طوری که با افزایش سطح تحصیلات میزان مشارکت اجتماعی بیشتر بود (جدول ۲).

به ازای یک سال افزایش سن زنان باردار، نمره مشارکت اجتماعی ۰/۰۷ کاهش می‌یافت که معنی‌دار نبود ($P=0/58$) و به ازای یک واحد افزایش در نمره تصور بدنی نیز میانگین نمره مشارکت اجتماعی زنان باردار ۰/۰۰۷ کاهش می‌یافت که آن هم معنی‌دار نبود ($P=0/69$).

متغیرهای زمان بارداری ($P=0/001$) و نوبت بارداری ($P=0/04$) در مدل ترکیبی خطی، ارتباط معنی‌داری با تصور بدنی نشان دادند و در سایر متغیرها شامل سن، شغل، سطح تحصیلات، و یار و مشکلات بارداری این ارتباط معنی‌دار نبود و از مدل حذف شدند. در مورد مشارکت اجتماعی نیز متغیرهای زمان بارداری ($P=0/001$) و سطح تحصیلات ($P=0/001$) در مدل، ارتباط معنی‌داری داشتند و سایر متغیرها غیرمعنی‌دار بوده و از مدل حذف شدند.

بحث

پژوهش حاضر به منظور بررسی عوامل تأثیرگذار بر تصویر بدنی و مشارکت اجتماعی و بررسی ارتباط این دو فاکتور بر حسب ماه بارداری زنان باردار شهر جهرم انجام پذیرفت. نتایج نشان داد از عوامل موثر بر تصویر بدنی زنان باردار، گذشت زمان از سه ماهه اول به سه ماهه سوم و متغیر نوبت بارداری بود. همچنین از عوامل موثر بر مشارکت اجتماعی زنان باردار، متغیر گذشت زمان از سه ماهه اول بارداری به سه ماهه سوم بارداری و سطح تحصیلات بود. یافته‌های مطالعه ما ارتباط معنی‌داری را بین تصویر بدنی و مشارکت اجتماعی زنان باردار نشان نداد. به عبارت دیگر، مشارکت اجتماعی زنان باردار در طول بارداری متأثر از تصویر بدنی آنها نبود.

پرسش‌نامه اصلی تحقیق شامل بخش‌های؛ مشخصات دموگرافیک، پرسش‌نامه تصویر بدنی و پرسش‌نامه مشارکت اجتماعی بود. مشخصات دموگرافیک شامل سن تقویمی، میزان تحصیلات، محل سکونت، شغل فرد، وضعیت بارداری (خواسته، ناخواسته) و نوبت بارداری (نخست‌زا، چندزا) بود.

پرسش‌نامه تصویر بدنی (BSQ)، پرسش‌نامه‌ای ۳۴ سئوالی با طیف شش‌درجه‌ای لیکرت از هرگز (با نمره یک) تا همیشه (با نمره ۶) است. این پرسش‌نامه نظر و دیدگاه کلی پاسخگو را در مورد ظاهر و بدن خود نشان می‌دهد و دامنه نمره آن از ۳۴ تا ۲۰۴ است که نمره بالاتر نشانگر نارضایتی بیشتر از بدن است. روایی و پایایی این پرسش‌نامه در ایران مناسب گزارش شده است [9].

پرسش‌نامه محقق‌ساخته مشارکت اجتماعی، پرسش‌نامه‌ای ۲۳ سئوالی با طیف چهاردرجه‌ای لیکرت از هرگز (با نمره صفر) تا یک‌بار در هفته یا بیشتر (با نمره ۴) است. این پرسش‌نامه میزان مشارکت رسمی (عضویت و فعالیت در انجمن‌های غیردولتی، انجمن اولیا و مربیان و انجمن خیریه رسمی و باشگاه‌های ورزشی و غیره) و غیررسمی (مشارکت مذهبی، مشارکت در فعالیت‌های مذهبی و خیریه مانند کمک به خانواده‌های نیازمند، تهیه چیهیزه، جشن نیکوکاری، شرکت در گروه‌های مذهبی و هنری و غیره) را نشان می‌دهد و دامنه نمره آن بین صفر تا ۹۲ است که نمره بالاتر نشانگر مشارکت اجتماعی بیشتر است. به منظور بررسی روایی محتوی، از روش همبستگی که اساس این روش نظر فرد مطلع است استفاده شد و برای بررسی پایایی، روش آزمون- بازآزمون و آلفای کرونباخ مورد استفاده قرار گرفت که ICC (ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای) آن ۰/۷۲ و آلفای کرونباخ آن ۰/۸۱ محاسبه شد که در محدوده قابل قبول است.

پس از اخذ معرفی‌نامه از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، به منظور رعایت اخلاق در پژوهش در مورد روش کار و اهداف مطالعه به شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و بر محرمانه ماندن اطلاعات تأکید و رضایت‌نامه کتبی دریافت شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18 انجام شد و شاخص‌های پراکندگی و مرکزی برای توصیف داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. به منظور بررسی رابطه و شناسایی تأثیر عوامل مختلف بر تصور از بدن و مشارکت اجتماعی از آزمون آماری T زوجی و به جهت طولی بودن نوع مطالعه و اندازه‌گیری متغیرها در طول ماه‌های بارداری از "مدل ترکیبی خطی" چندمتغیره به روش حذف رو به عقب استفاده شد.

یافته‌ها

متوسط سن شرکت‌کنندگان ۲۷/۶۴±۴/۸۸ سال (با دامنه ۳۹-۱۷ و میانه ۲۸) بود. ۸۴/۹٪ آنها خانه‌دار و محل سکونت ۷۸/۰٪ در شهر بود. ۴۲/۴٪ زنان، اولین بارداری خود را تجربه می‌کردند و در حدود ۸۶/۵٪ افراد حاملگی خود را خواسته ذکر کردند. ۱۰۰٪ شرکت‌کنندگان از تلفن و ۸۹٪ از اینترنت و وسایل ارتباط جمعی (واتس‌آپ، وایبر و غیره) استفاده می‌کردند. ۱۴/۳٪ شرکت‌کنندگان در مرحله اول و یار بارداری داشتند، در صورتی که این نسبت در مرحله دوم ۳/۳٪ بود. همچنین ۴/۵٪ آنها در مرحله اول مشکلات مربوط به بارداری داشتند که این نسبت در مرحله دوم ۱۲/۷٪ بود.

میانگین نمره تصور تن در سه ماهه سوم بیشتر و به سمت نارضایتی از تصور بدن رفته بود. همچنین میانگین نمره مشارکت اجتماعی زنان باردار در سه ماهه سوم بارداری کمتر شده بود (جدول ۱).

جدول ۲) مقایسه نمرات تصور از بدن و مشارکت اجتماعی زنان باردار به تفکیک ویژگی‌های دموگرافیک

ویژگی‌های دموگرافیک	تصور از بدن		مشارکت اجتماعی	
	میانگین نمرات	فاصله اطمینان	میانگین نمرات	فاصله اطمینان
شغل				
خانه‌دار	۶۴/۴۱±۱/۶۸	۶۱/۰۹-۶۷/۷۴	۳۰/۰۷±۰/۶۹	۲۸/۷۱-۳۱/۴۴
آزاد	۶۱/۲۳±۸/۱۱	۴۵/۲۴-۷۷/۲۱	۳۷/۸۴±۳/۳۳	۳۱/۲۷-۴۴/۴۱
دولتی	۶۴/۱۲±۵/۴۴	۵۳/۴-۷۴/۸۴	۳۲/۷۷±۲/۲۳	۲۸/۳۷-۳۷/۱۸
محصل	۴۳/۶۸±۸/۶۰	۲۶/۷۳-۶۰/۶۳	۳۲/۷۶±۳/۵۳	۲۵/۷۹-۳۹/۷۳
محل سکونت				
شهری	۶۳/۴۸±۱/۷۷	۵۹/۹۸-۶۶/۹۸	۳۱/۵۸±۰/۷۲	۳۰/۱۶-۳۳/۰۰
روستایی	۶۳/۹۱±۳/۳۳	۵۷/۳۳-۷۰/۴۸	۲۷/۴۹±۱/۳۵	۲۴/۸۲-۳۰/۱۶
سطح تحصیلات				
ابتدایی	۶۸/۲۲±۳/۱۹	۶۱/۹۳-۷۴/۵۲	۲۶/۹۱±۱/۲۸	۲۴/۳۸-۲۹/۴۳
دیپلم	۶۴/۰۷±۲/۴۷	۵۹/۲۰-۶۸/۹۴	۳۰/۲۹±۰/۹۹	۲۸/۳۳-۳۲/۲۴
فوق دیپلم و لیسانس	۵۸/۹۲±۲/۷۰	۵۳/۵۹-۶۴/۲۴	۳۳/۴۲±۱/۰۸	۳۱/۲۹-۳۵/۵۶
فوق لیسانس و بالاتر	۶۹/۴۵±۸/۱۱	۵۳/۴۶-۸۵/۴۳	۳۷/۳۷±۳/۲۵	۳۰/۹۵-۴۳/۷۸
وضعیت بارداری				
خواسته	۶۳/۱۰±۱/۶۸	۵۹/۷۹-۶۶/۴۲	۳۰/۷۳±۰/۶۹	۲۹/۳۶-۳۲/۱۰
ناخواسته	۶۶/۴۵±۴/۲۶	۵۸/۰۵-۷۴/۸۵	۳۰/۰۶±۱/۷۵	۲۶/۶-۳۳/۵۳
نوبت بارداری				
نخست‌زا	۵۹/۷۸±۲/۳۸	۵۵/۰۸-۶۴/۴۸	۳۱/۰۰±۰/۹۹	۲۹/۰۵-۳۲/۹۵
چندزا	۶۶/۲۶±۲/۰۴	۶۳/۲۳-۷۰/۲۹	۳۰/۳۰±۰/۸۵	۲۸/۷۲-۳۲/۰۷
ویار				
دارد	۵۵/۷۶±۳/۷۲	۴۸/۴۳-۶۳/۰۹	۳۲/۹۰±۱/۹۰	۲۹/۱۵-۳۶/۶۵
ندارد	۶۴/۴۸±۱/۶۲	۶۱/۲۷-۶۷/۶۹	۳۰/۴۶±۰/۶۵	۲۹/۱۶-۳۱/۷۵
مشکلات بارداری				
دارد	۶۸/۶۳±۴/۰۹	۶۰/۵۹-۷۶/۶۸	۲۷/۴۱±۱/۶۲	۲۴/۲۱-۳۰/۶۱
ندارد	۶۳/۲۳±۱/۵۸	۶۰/۱۱-۶۶/۳۵	۳۱/۰۵±۰/۶۶	۲۹/۷۴-۳۲/۳۶
ماه بارداری (زمان مطالعه)				
سه‌ماهه اول	۶۱/۰۷±۱/۶۴	۵۷/۸۲-۶۴/۳۲	۳۳/۴۸±۰/۸۴	۳۱/۸۲-۳۵/۱۴
سه‌ماهه سوم	۶۸/۹۳±۱/۹۲	۶۵/۱۵-۷۲/۷۲	۲۹/۴۹±۰/۶۸	۲۸/۱۵-۳۰/۸۳

بارداری با تصور از بدن رابطه دارد که به نظر می‌رسد به دلیل اینکه زنان چندزا قبلاً بارداری را تجربه کرده و از تغییرات شکل بدن در این دوران مطلع هستند و حتی می‌دانند که کدام تغییرات بدنی قابل بازگشت و کدام غیرقابل بازگشت است، نسبت به زنان نخست‌زا که بارداری و تغییرات آن را بیشتر حس تجربه مادرشدن می‌دانند نارضایتی بیشتری از تصویر بدنی خود دارند.

بسیاری از مطالعات بر رابطه متقابل بین تصویر بدنی و بارداری تاکید دارند، یعنی نشان دادند که در دوران بارداری افزایش در اختلال از تصویر بدنی و نارضایتی از بدن وجود دارد [12-14]. از طرفی، مطالعات دیگر نشان دادند علی‌رغم افزایش وزن دوران بارداری و دوربودن از ایده‌آل‌های اجتماعی زیبایی، اما تصویر بدنی زنان از بدن خود مثبت است [15]. دیدگاه "بدن من: بدن کودک من است"، نشان‌دهنده این است که زنان چگونه تغییراتی که در بدن آنها در دوران بارداری ایجاد می‌شود را به‌عنوان نشانه‌ای خوب از رشد و تکامل نوزاد خود و کفایت خود به‌عنوان مادر می‌بینند [16].

از نظر متغیر نوبت بارداری، نتایج مطالعه‌ای در اصفهان نشان داد زنانی که بارداری دوم و سوم خود را تجربه می‌کردند تغییرات بدنی خود را نسبت به بارداری اول به‌شکل تغییرات بیشتر توصیف می‌کردند [۲]. از طرفی، مطالعات دیگر در تهران و ایالات متحده هر کدام به‌طور جداگانه نشان دادند تفاوت معنی‌داری در دو گروه زنان نخست‌زا و چندزا از نظر تصویر بدنی وجود ندارد [15, 17].

مساله تصور بدن بیشتر موضوعی فرهنگی است که به ارزش‌ها و هنجارهای جامعه برمی‌گردد. دگرگونی در این مولفه‌های فرهنگی موجب می‌شود تا رفتارهای اعضای جامعه به‌دنبال آن دچار

یکی از جنبه‌های مهم سلامت روان، طبیعی بودن تصویر بدنی فرد در ذهن خویش است. دوران بارداری، دورانی مهم در زندگی یک زن است که تغییرات بسیاری را در روان و اجتماع تجربه می‌کند. علاوه بر این در طول بارداری زنان تغییراتی را در شکل بدن، وزن و در نتیجه تصویر بدنی تجربه خواهند کرد. این فرضیه وجود دارد که به دلیل این تغییرات، میزان ارزیابی آنها از بدنشان که در واقع ارزیابی نگرش فرد بر تصویر بدنی موجود و تصویر بدنی ایده‌آل جامعه است بیشتر می‌شود. براساس بعضی فرهنگ‌ها زنان لاغر، بسیار زیبا هستند و در طول بارداری زنان در خودشان احساس آفت و کاهش زیادی از نظر فرهنگ ایده‌آل زیبایی پیدا خواهند کرد و در نتیجه ممکن است میزان رضایت از تصویر بدنی آنها کاهش پیدا کند [3, 6].

در این مطالعه میزان تصور از بدن زنان باردار در طول بارداری تغییر کرد، به‌طوری که زنان در اواخر بارداری در مقایسه با اوایل بارداری نارضایتی بیشتری از تصویر بدنی خود پیدا کردند که این امر می‌تواند مشکلاتی برای آنها به‌وجود آورد. چون از یک طرف ممکن است منجر به اختلال در تصور از بدن و اعتمادبه‌نفس شود و از سویی خود نیز تمایل به افسردگی را افزایش می‌دهد [10]. اما مهم‌ترین اهمیت تصور از بدن طی حاملگی، تأثیری است که نارضایتی از بدن می‌تواند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر سلامت مادر و جنین داشته باشد [11, 12].

نتایج دیگر مطالعه حاضر نشان داد عوامل دموگرافیک نظیر سن، میزان تحصیلات، خواسته یا ناخواسته بودن بارداری و شغل بر تصویر از تن در زنان باردار تأثیری ندارد، اما نخست‌زا و چندزایان

تشکر و قدردانی: این کار تحقیقاتی، حاصل پایان‌نامه با همین عنوان در مقطع کارشناسی‌ارشد اپیدمیولوژی دانشگاه علوم پزشکی کرمان دانشکده بهداشت است. از همکاری تمام بانوان باردار و کارکنان کلینیک هنری که با این مطالعه همکاری داشتند تشکر و قدردانی می‌شود.

تأییدیه اخلاقی: به‌منظور ملاحظات اخلاقی، در ابتدا برای شرکت‌کنندگان هدف از انجام مطالعه توضیح داده شد و سپس رضایت‌نامه کتبی برای شرکت در پژوهش دریافت شد.

تعارض منافع: تعارض منافع وجود ندارد.

سهم نویسندگان: وحید رحمانیان (نویسنده اول) پژوهشگر اصلی (۳۰٪)؛ فرزانه ذوالعلی (نویسنده دوم) روش‌شناس (۳۰٪)؛ محبت محسنی (نویسنده سوم) نگارنده بحث (۱۳/۴٪)؛ محمدرضا بانوشی (نویسنده چهارم) تحلیل‌گر آماری (۱۳/۳٪)؛ نوید خلیلی (نویسنده پنجم) نگارنده مقدمه (۱۳/۳٪).

منابع مالی: توسط نویسندگان تأمین شده است.

منابع

- 1- Garrusi B, Razavi Nematollahi V, Etminan Rafsanjani A. The relationship of body image with depression and self-esteem in pregnant women. *J Health Dev.* 2013;2(2):117-27. [Persian]
- 2- Noroozi M, Bayram H, Abedi HA. Women's body image during pregnancy. *Nurs Midwifery Res.* 2006;31:47-53. [Persian]
- 3- Boscaglia N, Skouteris H, Wertheim EH. Changes in body image satisfaction during pregnancy: A comparison of high exercising and low exercising women. *Aust N Z J Obstet Gynaecol.* 2003;43(1):41-5.
- 4- Alah-gholilo K, Abolghasemi A, Dehghan H, Imani H. The relationship between friendly behavior and body image with life satisfaction in women. *J Mazandaran Univ Med Sci.* 2013;22(97):139-46. [Persian]
- 5- Khajenuri B, Rohani A, Hashemi.A. Lifestyle and body image case study: Shiraz women. *J Cult Res.* 2011;4(1):79-103. [Persian]
- 6- Moradi S, Fekrazad H, Mousavi MT, Arshi M. The study of relationship between Social Participation and quality of life of old people who are member of senior association of Tehran City in 2011. *Salmand.* 2013;7(4):41-6. [Persian]
- 7- Darvishpoor Kakhki A, Abed Saeedi Z, Abbaszadeh A. Social participation, barriers, and related factors in older people in Tehran. *J Health Promot Manag.* 2014;3(4):65-73. [Persian]
- 8- Yazdanpanah L, Samadiyan F. Personal characteristics and social impact on women's social participation Kerman. *J Women Stud.* 2008;1(2):127-49. [Persian]
- 9- Sadeghi Kh, Ahmadi SM, Rezaei M, Veisy F, Raeesi F, Shahverdi J. Psychometric properties of the 34-item body shape questionnaire in students. *J Kermanshah Univ Med Sci.* 2014;18(6):316-22. [Persian]
- 10- Duncombe D, Wertheim EH, Skouteris H, Paxton SJ, Kelly L. How well do women adapt to changes in their body size and shape across the course of pregnancy. *J Health Psychol.* 2008;13(4):503-15.
- 11- Fuller-Tyszkiewicz M, Skouteris H, Watson B, Hill B. Body image during pregnancy: An evaluation of the suitability of the Body Attitudes Questionnaire. *BMC Pregnancy Childbirth.* 2012;12:91.
- 12- Clark A, Skouteris H, Wertheim EH, Paxton SJ, Milgrom J. The relationship between depression and body dissatisfaction across pregnancy and the

دگرگونی شود. این دگرگونی‌ها می‌تواند تاثیر زیادی روی شخصیت، رفتار و فعالیت‌های اجتماعی فرد داشته باشد و در این راستا بدن به‌عنوان ابزار کنترل روابط اجتماعی استفاده می‌شود[5].

مشارکت یکی از اجزای اساسی در بهبود کیفیت زندگی و ابزار توسعه و پیشرفت در نظر گرفته شده است. زنان به‌عنوان قسمتی از نیروی کار و جمعیت فعال هر جامعه‌ای و یکی از نیروهای بالقوه مشارکت جامعه هستند و تقریباً در حدود نصف جامعه را تشکیل می‌دهند[18].

میزان مشارکت و نقش زنان در یک کشور می‌تواند به‌عنوان یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی آن کشور مطرح باشد. مشارکت مستقیم زنان در جامعه رابطه مستقیمی با افزایش رفاه اجتماعی و درآمد سرانه دارد. به همان اندازه، عدم بهره‌برداری از نیروی بالقوه زنان در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، تحقق توسعه متوازن و پایدار جامعه را غیرممکن می‌سازد[18].

در مطالعه حاضر با سپری شدن زمان از سه‌ماهه اول به سه‌ماهه سوم بارداری، میزان مشارکت اجتماعی زنان نمره کمتری را نشان داد. به‌عبارت دیگر، میانگین نمره مشارکت اجتماعی زنان باردار در طول بارداری از سه‌ماهه اول تا سه‌ماهه سوم کمتر شد که این کاهش، متاثر از ویا یا دیگر مشکلات بارداری نبود.

نتایج دیگر مطالعه حاضر نشان داد عوامل دموگرافیک نظیر سن، شغل، محل سکونت، ویا بارداری، مشکلات بارداری و خواسته یا ناخواسته بودن بارداری بر مشارکت اجتماعی زنان باردار تاثیر نداشت. اما سطح تحصیلات با مشارکت اجتماعی زنان باردار دارای رابطه مثبت و معنی‌داری بود، بدین معنی که هر چه سطح تحصیلات زنان بالاتر می‌رود میزان مشارکت اجتماعی آنان افزایش می‌یابد.

سابقه پژوهش‌های کاربردی در حیطه مشارکت اجتماعی زنان از قدمت چندانی برخوردار نیست، لیکن پژوهش‌های تجربی محدودی در داخل و خارج از کشور به مساله مشارکت اجتماعی زنان توجه کرده‌اند که حکایت از تاثیر سازه‌های متعدد بر مشارکت اجتماعی آنها دارند[19]. مطالعاتی که روی مشارکت اجتماعی زنان انجام شده است، همگی به نقش متغیر سطح تحصیلات، چه به‌صورت مستقیم و چه غیرمستقیم، در مشارکت اجتماعی دست یافته‌اند که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی و مشابهت دارد[8, 18-22].

با توجه به اینکه تصور از بدن، بیشتر به ارزش‌ها و هنجارهای جامعه برمی‌گردد، متغیرهای دیگری از قبیل استفاده از رسانه‌ها، دیدگاه همسر زن باردار نسبت به بدن همسر خود در دوران بارداری، تعریف ایده‌آل زیبایی زن در جامعه مورد مطالعه و غیره وجود دارد که در این پژوهش به آنها پرداخته نشده است و شاید این عدم ارتباط به‌دلیل ارتباط این فاکتورها با فاکتورهای سنجیده‌نشده بوده و از محدودیت‌های این مطالعه است. از طرفی با توجه به اینکه تاکنون مطالعه‌ای به‌منظور سنجش میزان مشارکت اجتماعی در گروه خاص زنان باردار صورت نگرفته است، مقایسه این نتیجه با سایر مطالعات را دچار کاستی می‌نماید. لذا به انجام پژوهش‌های توصیفی و تحلیلی در این زمینه در گروه‌های مختلف تاکید می‌شود.

نتیجه‌گیری

در طول بارداری از سه‌ماهه اول تا سه‌ماهه سوم، میزان رضایت از تصویر بدنی و مشارکت اجتماعی در زنان باردار کاهش می‌یابد، اما مشارکت اجتماعی زنان باردار در طول بارداری تحت تاثیر تصور از بدن نیست.

- perception in primiparous and multiparous women. *Pajoohandeh*. 2013;18(3):103-8. [Persian]
- 18- Ebrahimi F. Effective Factors in Social Participation of Females in the Contemporary Society of Iran. *Middle-East J Sci Res*. 2011;9(2):262-9.
- 19- Ahmadvand M, Sharifzadeh M.. Determinants of social participation of rural women: Study city Boyer Ahmad. *J Soc Psychol*. 2011;9(3):139-65. [Persian]
- 20- Sarookhani B, Doudman L. The structure of power in family and its effect on social participation in Shiraz. *Soc Youth Stud Q*. 2010;1(1):105-29. [Persian]
- 21- Shaditalab J, Kamali A. Social participation of women. *J Women Dev Politic*. 2002;1(4):26-52. [Persian]
- 22- Alizadeh S, Mohseni M, Khanjani N, Momenabadi V. Correlation between social participation of women and their quality of life in Kerman. *J Health Promot Manag*. 2014;3(2):34-42. [Persian]
- postpartum: a prospective study. *J Health Psychol*. 2009;14(1):27-35.
- 13- Bartosikova Z, Tyrlik M. Perception of changes in body weight during pregnancy. *Ceska gynekologie*. 2002;67(2):65-71. [Czech]
- 14- Zaltzman A, Falcon B, Harrison ME. Body image in adolescent pregnancy. *J Pediatr Adolesc Gynecol*. 2015;28(2):102-8.
- 15- Loth KA, Bauer KW, Wall M, Berge J, Neumark-Sztainer D. Body satisfaction during pregnancy. *Body Image*. 2011;8(3):297-300.
- 16- Meireles JF, Neves CM, de Carvalho PH, Ferreira ME. Body dissatisfaction among pregnant women: An integrative review of the literature. *Cien Saude Colet*. 2015;20(7):2091-103.
- 17- Kariman N, Izadi Tame A, Zarrin Ghalam Moghaddam J. Association between body image and labor pain